

Arhimandrit **CLEOPA ILIE**

CĂLĂUZĂ ÎN CREDINȚA ORTODOXĂ

Cu binecuvântarea

P. S. EFTIMIE

EPISCOPUL ROMANULUI

Ediția a IV-a revizuită și adăugită de
Arhimandrit Ioanichie Bălan

EDITURA EPISCOPIEI ROMANULUI

2000

CUVÂNTUL EDITORULUI

la ediția a IV-a

Cartea mult iubitului nostru părinte sufletesc, Arhimandritul Cleopa Ilie, intitulată *Călăuză în credința ortodoxă*, a fost tipărită până acum în trei ediții: 1981, 1985 și 1991, care sunt de mult epuizate. Fiind solicitată de credincioși, se reeditează astăzi într-o nouă ediție îmbunătățită.

La ediția actuală s-a făcut o revizuire integrală a textului, cercetându-se manuscrisele autorului, găsite în arhiva mănăstirii, deoarece până acum a lipsit din volum partea a treia, pe care noi am recuperat-o și am introdus-o în carte.

Totodată s-a păstrat concepția originală a autorului în ceea ce privește alcătuirea textului, și anume:

În prima parte s-a făcut un scurt istoric al sectelor și al religiilor eterodoxe; acest istoric, socotindu-se cartea ca o călăuză în cunoașterea și apărarea credinței ortodoxe, mai ales în aceste vremuri destul de frământate, s-a completat cu scurte prezentări ale unor erezii mai vechi și mai noi, pentru a avertiza pe cititori să evite credințele sectare și păgâne, care inundă din ce în ce mai mult Ortodoxia pe care o moștenim de la Sfinții Apostoli.

În partea a doua s-au tratat pe larg cele mai importante puncte ale doctrinei ortodoxe în raport cu ereziiile celor mai răspândite secte, sub forma unui dialog între un sectar și preot. Aici s-au adăugat unele completări făcute ulterior de Părintele Cleopa, sub forma unui dialog între un credincios și preot, formă pe care am păstrat-o și noi, având în vedere că această

carte urmărește în special zidirea duhovnicească a credincioșilor noștri ortodocși. Tot aici s-au introdus și capitolele alcătuite de Părintele Cleopa, ca supliment la prima ediție.

În partea a treia este prezentat un îndrumător recapitulativ prescurtat al primelor două părți, cu trimiteri mai numeroase la Sfânta Scriptură.

Totodată s-au reeditat și prefețele edițiilor precedente și s-a îmbogățit cartea cu câteva predici privind credința ortodoxă.

Mulțumim pe această cale părinților și ostenitorilor care au contribuit efectiv la realizarea acestei lucrări duhovnicești, atât de necesară în zilele noastre și rugăm pe cititori să nu uite la sfintele rugăciuni și să ierte eventualele greșeli inerente unei asemenea vaste lucrări.

Fie ca și această nouă ediție, care este o lucrare completă și definitivă, să fie spre folosul tuturor aceluia care mai au îndoieli sau încă n-au cunoscut adevăratul tezaur al credinței ortodoxe.

Rugăm pe Părintele Cleopa, acest mare duhovnic și povățuitor sufletesc, să mijlocească înaintea Preasfintei Treimi și a Maicii Domnului pentru mântuirea noastră, a tuturor.

*Arhimandrit
Ioaniciu Bălan*

Sfânta Mănăstire Sihăstria
Acoperământul Maicii Domnului
1 Octombrie 2000

RECOMANDARE

Cartea I.P.C. Sale Părintele Arhimandrit CLEOPA ILIE, intitulată *Despre credința ortodoxă*, este o lucrare temeinică și convingătoare despre adevărul credinței noastre dreptmăritoare, întemeiată pe Sfânta Scriptură.

Autorul deschide înțeleșuri largi și adânci în textele Sfintei Scripturi care luminează și fundamentează cu multă evidență punctele credinței practicate de Biserică din vremea Apostolilor.

Scrierea este o adevărată lucrare de *Dogmatică ortodoxă*. Ea spune adevărul credinței noastre fără să jignească pe cei de alte credințe, încât socotesc că ea poate fi tipărită fără nici o șovăială, putând aduce mult folos credincioșilor.

Cartea ar putea apare și sub titlul unui *Catehism ortodox* cum nu avem noi până acum și nu cred că s-ar găsi cineva să-l poată alcătui.

Ar fi bine poate, dacă s-ar tipări în câteva zeci de mii de exemplare și distribuite la un preț mic tuturor credincioșilor mai răsăriți din regiunile care trebuie să facă față asaltului cultelor neoprotestante.

Preot Profesor Dr.
Dumitru Stăniloae

PREDOSLOVIE

Părintele Cleopa este unul dintre foarte puținii călugări cu o experiență duhovnicească totală.

Când l-am cunoscut eu, acum vreo treizeci de ani, într-un popas pe care-l făcusem la Sihăstria, blajinul avvă m-a petrecut o bună bucată de vreme pe drumul de pământ de pe Valea Secului, de-a lungul apei, povestindu-mi o seamă de întâmplări din viața sa și a obștii. Îl ascultam și-mi aduceam aminte de cazul unui medic care, trebuind să stea câțiva ani la închisoare, pentru o oarecare vină, s-a apucat să învețe acolo englezește după singura carte la îndemână, o Biblie. Redevenind liber, s-a prezentat în fața unei comisii pentru o calificare în limba engleză, despre care credea că-i va folosi în profesie. Membrii comisiei au rămas înmărmuriți: insul știa perfect englezește, dar vorbea limba lui Shakespeare!

Povestind rar, dulce și sfătos, Părintele Cleopa părea rămas în urmă cu vreo două sute de ani. El vorbea ca în vechile tipărituri de la Neamț, în graiul Patericului, al Pidalionului și al Vieților Sfinților, aidoma lui Chesarie și Damaschin, iar întâmplările zilei căpătau o aură de vechime și legendă, vecină cu literatura. Aveam să pricep, ceva mai târziu, că-și petrecuse tinerețea păzind oile mănăstirii, în cea mai smerită ascultare de aspirant la călugărie, și că-și prețuia vremea citind cu nesaț, zi și noapte, nu numai Sfânta Scriptură, ci și orice carte de slovă veche pe care o putea găsi în biblioteca chinoviei sau o putea cumpăra de la vreun gospodar din Vânători, în schimbul oii de scăzământ, scăpată de la lup. Precumpăneau scrierile Sfinților Părinți ai Răsăritului, cu tot adâncul lor de înțelepciune și contemplație. Format în singurătatea unei asemenea academii, prieten cu turma și cu Dumnezeu, novicele devenea de fapt, fără s-o știe, omul unei singure cărți, cel mai puternic posesor al unui intelect nealterat de erudiție, fișiere și aparate critice.

Când a coborât la lume, printre vlădici și universitari, Părintele Cleopa vădea într-însul tot atâta teologie cât într-o diplomă cu sigilii.

Tot de la stână într-o bună zi l-a luat soborul mănăstirii, ca să-l aducă devala și să-l așeze stareț în locul celui bătrân. Alesul a cerut atâta îngăduință cât să isprăvească o oaie de tuns și să-și schimbe opincile cu o pereche de bocanci. A stărețit cu mare iscusință, ani în șir, la o vreme când Sihăstria trecuse printr-o pulbere de sărăcie și de flăcări. Și-a făcut ucenici buni și i-a rânduit, după vrednicie și trebuințe, să ducă mai departe treburile obștii, până în ziua de azi, când chinovia cunoaște o înflorire gospodărească la măsura duhovnicilor de pisc.

Părintele Cleopa are vocația marilor însingurări și, poate, cu Sfinția Sa se încheie multiseculara tradiție a pustniciilor moldovene. Poartă în spate ani buni de retragere la pustie și cunoaște pe viu ce înseamnă să trăiești în peșteră, să te hrănești cu bureți și poame uscate, să te călăuzești iarna după urmele fiarelor și să birui asprimea gerului cu dogoarea rugăciunii celei fără de oprire. Aceasta însă nu l-a împiedicat să asculte de mairarii săi, ierarhi ai Bisericii, care l-au îndatorat să iasă la câmp deschis și să propovăduiască printre cei ce se poticnesc în credință. Vorbește bogat și cercetează Scripturile cu o memorie limpede și pururea fragedă.

De atunci a mai citit încă multe cărți, pe slovă veche și nouă, studii, manuale și tratate de teologie, cunoaște problemele creștinului contemporan, graiul său s-a potrivit limbajului curent, dar nu prin sărăcire, ci prin adaos. Propovăduirea la nivelul credincioșilor mireni, ca și călătoria la Locurile Sfinte, în Grecia și Muntele Athos, i-au sporit experiența pastorală și s-ar părea că nu există o întrebare de credință la care să nu poată răspunde. Cheia însă nu e doar în cunoaștere, ca la cei mai mulți dintre teologi, ci mai ales în trăire.

Cuvântul Părintelui Cleopa are autoritatea focului lăuntric. La chilia sa au venit lideri ai Mișcării Ecumenice, căutând limpeziri; părerile sale circulă în medii teologice europene. Inima însă i-a rămas în matca Bisericii străbune. Altfel, om ca toți oamenii.

Iată că Părintele Cleopa ne dăruiește încă o carte. Am citit-o și am scris această predoslovie cu încredințarea că autorul se află la acea vârstă duhovnicească la care laudele nu-l mai pot tulbura. Am scris-o pentru cititorii acestui catehism ortodox, ca să știe că fiecare cuvânt din fiecare pagină a fost nu numai gândit, ci și trăit, că, după spusa Apostolului, putem avea mulți învățători, dar nu mulți părinți. Fie ca prezența ei în mâinile preoților și credincioșilor noștri să aibă prețul izvorului și bucuria roadelor.

Arhimandrit B. V. ANANIA

C U V Â N T Î N A I N T E

la ediția întâi

Gândul de a scrie această carte mi-a venit cu încetul, de-a lungul câtorva ani.

La chilia mea au poposit oameni feluriti, pentru trebuințele lor duhovnicești, cerând o rugăciune, o îndrumare, un sfat. Mulți însă au venit și cu întrebări privitoare la credință, unele mai ușoare, altele mai grele, după vârsta, pregătirea și setea de cunoaștere a fiecăruia. Unii dintre ei erau nu numai fii credincioși ai Bisericii noastre Ortodoxe și buni cunoscători ai Sfintei Scripturi, ci și oameni umblați, care se întâlneau, în drumurile lor, cu oameni de alte credințe și convingeri, mai ales din cele mai noi, aduse din alte părți ale lumii și fără nici un fel de legătură cu ființa Ortodoxiei noastre răsăritene sau cu rădăcinile neamului nostru românesc. Cu aceștia purtasera discuții, uneori lungi și aprige, pe teme de credință, frământând textele biblice pe o parte și pe alta și căutând să le afle înțelesurile ascunse. În urma acestui fel de discuții, ei rămăsesera cu foarte multe îndoieli semănate în suflet și începuseră chiar să se întrebe dacă ceea ce moșteniseră ei de la părinți și strămoși în materie de credință religioasă reprezenta

sau nu adevărul descoperirii dumnezeiești. Astfel, clătinați lăuntric, ei veneau să ceară lămuriri și sfaturi, cu Biblia în mână și cu întrebări gata făcute, dar nu numai cu întrebări, ci și cu unele răspunsuri pe care le agoniseră de la cei cu care stătuseră de vorbă.

Niciodată nu l-am certat pe un credincios care are îndoieli; niciodată nu i-am cerut cuiva să creadă orbește. Dacă făceam astfel, ar fi însemnat să dau dreptate tocmai aceluia care-i ceruseră să creadă ca ei, fără să-și mai pună vreo întrebare. Dimpotrivă, am socotit întotdeauna că discuțiile, cu idei dintr-o parte și din alta, sunt cât se poate de folositoare, dacă ele sunt purtate cu cinste omenească și numai din dorința de a afla adevărul. Și nu m-am înșelat. Am avut bucuria să văd roadele unor asemenea convorbiri în sufletele celor ce veniseră cu credința tulburată de îndoieli și plecau cu ea limpede ca izvorul muntelui.

Atunci am început să mă gândesc că vor fi fiind încă mulți alții cu mintea vânturată de întrebări la care nu sunt în stare să afle răspunsuri, dacă nu sunt ajutați după cuviință. Și cine să-i ajute, dacă nu preoții lor? Dar oare toți preoții au aceeași vârstă matură și aceeași experiență pastorală? Firește, nu toți.

Astfel m-am hotărât să scriu această carte, după puțina mea pricepere, din dorul de a le fi fraților mei de folos. Mai întâi am rânduit tot materialul pe capitole, după o anume pravilă a mărturisirilor noastre de credință. Apoi am socotit că înțelesurile ar fi mai la îndemâna cititorului, dacă voi așeza totul în chipul unui dialog, prin întrebări și răspunsuri între un preot ortodox și un învățăcel al său, care râvnește să ajungă la cunoștința adevărilor de credință asupra cărora are îndoieli lăuntrice sau înrăuriri din afară.

Fie ca această sfântă osteneală să le dea fraților mei întru preoție bucuriile de care m-a învrednicit pe mine Dumnezeu.

Arhimandrit CLEOPA ILIE

PREFATA

la ediția a II a

Întâia ediție a cărții *Despre credința ortodoxă* a Prea Cuvioșiei Sale Părintele Arhimandrit Cleopa Ilie a avut o atât de mare căutare, încât, curând după apariția ei, în 1981, s-a ivit trebuința unei a doua ediții, pentru a răspunde multelor cereri ale credincioșilor. Această a doua ediție apare îmbogățită cu unele noi teme ale credinței noastre înfățișate și întemeiate de Prea Cuvioșia Sa cu aceeași pricepere și putere convingătoare ca și cele înfățișate în prima ediție și reluată în ediția de față.

Așa cum am spus și în cuvintele înscrise pe coperta primei ediții, Prea Cuviosul autor luminează, convinge și cucerește pe cititori în lămurirea punctelor dreptei noastre credințe, atât prin întemeierea lor amănunțită pe textele Sfintei Scripturi, ale căror adevărate înțelegeri le pune în lumină, cât și prin graiul înțeles de toți, în care le explică.

Prea Cuvioșia Sa se dovedește și în scris, ca și în grăirea vie către credincioșii care au fericirea să-l audă, același cunoscător temeinic al Sfintei Scripturi și fermecător maestru al cuvântului rămas credincios îndelungatei tradiții a graiului bisericesc al poporului nostru, cu totul deosebit, al grăirii către credincioși cu care este înzestrat Prea Cuvioșia Sa, și care, însoțit de o memorie a textelor Scripturii și ale Sfinților Părinți, cum nu se mai poate întâlni la altcineva în răstimpul unei sau mai multor generații, dau Prea Cuvioșiei Sale putința să vorbească ceasuri îndelungate în modul cel mai încheșat, dar, în același timp, în mod zâmbitor și neobositor atât pentru Prea Cuvioșia Sa, cât și pentru auzitori. Abundența de dovezi din Scriptură și din Sfinții Părinți se revarsă ca o ploaie peste ascultători, încât nimeni nu mai poate găsi nici un temei pentru vreo părere opusă învățaturii de totdeauna a Bisericii.

Deși în cartea *Despre credința ortodoxă* nu mai e de față autorul care să spună lucrurile din ea și textele din Sfinții Părinți sunt mai puține, dându-se spațiul principal textelor din Scriptură, se simt în ea, totuși, cunoștințele rar întâlnite ale dreptei noastre credințe și modul ușor și fermecător de a se exprima, care e propriu Prea Cuvioșiei Sale și care încântă pe cei ce-l ascultă când le vorbește cu viu grai.

Nu știu dacă s-a luat de cineva vreo măsură ca să se păstreze vreuna din vorbirile prietenești ale Prea Cuvioșiei Sale, extinse pe ore întregi, ca un monument de grai românesc încântător redând conținutul bogat al credinței noastre strămoșești, ca pe un rod plin de seva grădinilor moldovenești.

Dar, fie că se va păstra, fie nu în stare grăitoare imaginea acestui «Avvă» unic al spiritualității românești, cartea P. C. Sale *Despre credința ortodoxă* va păstra, dacă nu chipul în stare grăitoare al personalității sale cu totul remarcabile, măcar o frântură din farmecul graiului său și un rezumat al uimitoarei sale cunoștințe a dreptei noastre credințe, întemeiată pe o rară și deosebit de subțire înțelegere a textelor Scripturii și ale Sfinților Părinți ai Bisericii.

Prea Cuvioșia Sa rămâne prin această carte un minunat martor viu și cunoscător al Tradiției creștine românești din zilele noastre.

Preot Profesor Dr.
Dumitru Stăniloae

CUVÂNT ÎNAINTE la ediția a III-a

Socotind cum că slujesc și eu în această viață lui Dumnezeu și obștii creștinești cu ceva rod, căci, după dumnezeiasca Scriptură, „după roade” se judecă viața noastră (Matei 7, 16), iată gândurile care mai cu sârg m-au îndemnat să întocmesc această lucrare.

Mai întâi, sunt fiu al neamului și al Bisericii Ortodoxe Române strămoșești și cugetul îmi spune să am partea mea de osteneală la păstrarea sănătății și unității noastre sufletești, prin păstrarea și apărarea dreptei credințe a bunilor creștini ortodocși ai acestui neam.

Apoi am avut unele întâlniri și convorbiri cu membri ai multor culte neortodoxe, numite neoprotestante. Aceste întâlniri se dovedesc adesea rodnice, așa precum s-a spus și de către Domnul: *Din gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvântul adevărului* (Matei 18, 16). Pot spune cu cuget curat că din discuțiile purtate a ieșit tot mai luminos adevărul învățaturii noastre ortodoxe.

În sfârșit, toată viața mea am fost în ascultare și sfat, după cuvântul înțeleptului care zice: *Sfatul este sfetnic bun și legea lumină, iar îndemnurile care dau învățătură, calea vieții sunt* (Pilde 6, 23). Până la 14 ani am stat sub ascultarea părinților mei după trup; de la această vârstă până în ceasul de acum, dau ascultare părinților mei duhovnicești.

Și astfel, la sfătuirea Prea Fericitului nostru Patriarh Justinian și a Înalt Prea Sfințitului Mitropolitului meu, Justin al Moldovei și Sucevei, precum și a Prea Cuviosului Stareț Victorin, împreună cu consiliul Sfintei noastre Mănăstiri, am purces la alcătuirea acestui mic îndreptar de orientare în sfânta credință ortodoxă, spre a-l pune la îndemâna părinților și fraților obștii cu care viețuim, pentru ca, după cuvântul Apostolului,

să fim gata totdeauna să răspundem oricui ne cere socoteală pentru nădejdea noastră, dar cu blândețe, cu frică și cu bună credință (cf. I Petru 3, 15); să răspundem atât întrebărilor membrilor altor culte, cât și unor nedumeriri ale credincioșilor noștri.

Mărturisesc însă de la început că această muncă a mea este departe de a fi un lucru desăvârșit, neavând eu nici pregătirea teologică cuvenită, nici timp îndeajuns, având a răspunde și altor ascultări și sarcini.

Dar în cele ce am scris, m-am orientat după dumnezeiasca Scriptură, după Sfânta Tradiție, istoriile bisericesti, învățăturile Sfinților Părinți, precum și după unii dintre părinții teologi mai renumiți și luminați în cunoașterea Sfintei Scripturi, ca fericii întru adormire Dr. Constantin Chiricescu, Iconomul C. Nazarie, Pr. Gheorghe Paschia, și în special după Pr. Dr. Petru Deheleanu, ca și după alți autori însemnați, care s-au ostenit mai înainte cu o asemenea muncă.

La întocmirea lucrării de față am urmat această metodă:

În prima parte am făcut o scurtă istorie a vechilor erezii, ca și a diferitelor abateri de la dreapta credință mai de curând ivite la noi.

În a doua parte, așa cum s-a și petrecut, am prezentat, sub forma dialogului, convorbirea unui preot ortodox cu membri ai unor culte neortodoxe (neoprotestante), preotul dând răspunsuri cu dreaptă deslușire a credinței ortodoxe și scoțând la lumină erorile intervenite în discuție.

În partea a treia, am încercat o recapitulare a primelor două părți printr-un îndrumător biblic precis cu trimiteri mai numeroase la Sfânta Scriptură, în temeiul sfintei noastre credințe.

Acum la încheiere, simt nevoia să fac această mărturisire:

Dintru începutul plămădirii acestui neam, noi așa ne știm, români și creștini ortodocși. Așa ne-am născut. Și avem datoria să păstrăm curat și deplin ce am moștenit de la străbuni, ca de la Dumnezeu. Dacă suntem obște ortodoxă română, să nu uităm niciodată evlavia, râvna și jertfa domnitorilor, strămoșilor și părinților noștri, cu care ei au apărat de-a lungul aproape a

două mii de ani, patria și credința ortodoxă, care le-au fost date drept sfântă moștenire de la Domnul nostru Iisus Hristos, prin Duhul Sfânt, în Biserica Sa dreptmăritoare.

Nu vrem să stricăm liniștea nimănui în cele ale conștiinței, dar nici nu vrem să fim călcați în picioare și batjocoriți de sectele venite din afară, care, prin prozelitismul lor, vor a ne depărta de moștenirea străbună, în care noi simțim că stă unitatea adâncă a Neamului nostru.

Pentru noi, patria și Ortodoxia sunt „grădina Raiului” dată nouă de Dumnezeu pentru ca să „lucrăm în ea și să o păzim” cu sfințenie (Fac. 2, 15).

Arhimandrit CLEOPA ILIE

Sfânta Mănăstire Sihăstria
Anul 1991

Partea întâi

SCURTĂ PRIVIRE ISTORICĂ

DESPRE CREDINȚĂ